

Representantforslag nr. 119

(2007–2008)

fra stortingsrepresentantene Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth

Dokument nr. 8:119 (2007–2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth om avvikling av ordningen med statlige stipend og garantiinntekter til kunstnere

Til Stortinget

INNLEDNING

Forslagsstillerne viser til statsbudsjettet for 2008 kap. 321 Kunstnerformål, post 73 og 74. Forslagsstillerne mener ordningen med statlige stipend og garantiinntekter til kunstnere er en foreldet ordning som bør avvikles snarest. Ordningen er nå i ferd med å nærme seg 200 mill. kroner pr. år, og kan sees som en ordning som delvis belønner kunstnere som ikke aktivt frembringer kunst.

Forslagsstillerne viser til at kunst og kultur får store subsidier fra norske skattebetalere gjennom kommuner, fylkeskommuner og staten. Det er altså ikke slik at denne ordningen må sees på som sentral for at det utføres kunstnerisk aktivitet i Norge.

Forslagsstillerne mener at ordningen muligens kan ha hatt sin berettigelse i tidligere tider – da kunstnernes inntektsmuligheter var begrenset, men i dagens samfunn, med en stor og omfattende kultursektor, bør det ikke være behov for en slik ordning.

"Kap. 321 Kunstnerformål

BAKGRUNN

Ordningen med statlige stipend og garantiinntekter til kunstnere har så vidt forslagsstillerne har kunnet bringe i erfaring, sin bakgrunn i en ordning som het "Statens kunstnerlønn", som ble opprettet på 1860-tallet og som varte i hundre år. Ordningen ble også kalt *diktergasje*, men det var ikke bare diktere som fikk den.

Ordningen ble avløst av "Statens æreslønn" på 1960-tallet. Fra begynnelsen av 1980-tallet delte man også ut "Statens æresstipend". Blant kunstnere som har fått statens kunstnerlønn, æreslønn og æresstipend, er blant andre Henrik Ibsen, Edvard Grieg, Theodor Kittelsen, Johan Falkberget og Herman Wildevy, og i nyere tid Per Aabel.

Ordningen fra 1960-tallet ble revidert på 1970-tallet, og garantiinntekt slik vi kjenner den i dag, ble innført fra 1977. Kunstnere mottar garantiinntekten inntil de opphører med virksomheten eller fyller 67 år. Dagens stipend- og garantiinntektsordning blir styrt av Kultur- og kirkedepartementet gjennom en forskrift.

Apparatet som fordeler statlige stipend og garantiinntekter til kunstnere, består i dag av et antall fagspesifikke stipendkomiteer som er satt sammen av såkalte "eksperter" fra kunstnerorganisasjonene.

Fra St.prp. nr. 1 (2007-2008) Kultur- og kirkedepartementet:

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	14 756	15 756	15 126
72	Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	14 198	12 757	13 306
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	89 977	95 124	99 214

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
74	Garantiinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	88 106	90 944	93 431
75	Vederlagsordninger	103 550	108 114	115 163
Sum kap. 321		310 587	322 695	336 240"

Det er altså slik at kunstnerstipend og garantiinntekter til kunstnere nærmer seg 200 mill. kroner pr. år.

I sitt forslag til statsbudsjett for 2008 skriver Regjeringen om post 73 Kunstnerstipend m.m.:

"Bevilgningen under denne posten går til æresstipend/-lønn, stipend for eldre fortjente kunstnere, arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, reise-, studie- og vikarstipend, etablerings- og materialstipend, samt fire stipend til nordiske forfattere.

221 ordinære arbeidsstipend og 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere videreføres i 2008.

Arbeidsstipendet økes til kr 176 000.

Stipendkomiteene innstiller antall stipend og stipendbeløp innenfor de rammene som er gitt og de maksimumsbeløpene som departementet har fastsatt for ulike typer av såkalte diverse stipend (reise- og studiestipend, materialstipend, etableringsstipend mfl.).

Tre æresstipend og en æreslønn à kr 200 000 videreføres i 2008.

Det er regnet med 281 stipend for eldre fortjente kunstnere. Stipendet er på kr 20 000.

Bevilgningen dekker også vederlag til de ulike stipendkomiteene som gir sakkyndig innstilling til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere om fordeling av midlene."

Om post 74 Garantiinntekter skriver Regjeringen:

"Gjennom garantiinntektsordningen gis kunstnere tilsagn om inntekt fram til pensjonsalder, under forutsetning av at kunstneren opprettholder sin kunstneriske aktivitet. Garantiinntekten avkortes i forhold til annen inntekt.

Maksimal garantiinntekt svarer til lønnstrinn 1 i statens lønnsregulativ, med et fradrag på 65 pst. av annen inntekt to år før. Av ledige garantiinntekter foreslås omdisponering til nye arbeidsstipend i 2008, jf. omtale under post 73. Det vil bli videreført garantiinntekt til om lag 507 kunstnere."

I St.prp. nr. 1 (2007-2008) Kultur- og kirkedepartementet, fra side 87, er det også fremlagt en rapport 2006 for Kunstnerstipend og garantiinntekter. I den heter det at:

"Det ble opprettet 4 nye ordinære arbeidsstipend i 2006, slik at totalt antall var 219. 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere ble videreført i 2006. Stipendbeløpet for begge stipendtyper var på kr 163 500. I 2006 ble det bevilget 12,1 mill. kroner til diverse stipend (reise-, studie-, etablerings-, materialstipend m.fl.).

Det ble fordelt 21 garantiinntekter til erstatning for kunstnere som var gått ut av ordningen.

Fordeling av stipend- og garantiinntekter i 2005 og 2006 på de ulike kunstnergruppene:

	Antall		Antall		(i 1000 kr)	
	Garanti- inntekter 2005	Garanti- inntekter 2006	Arbeids- stipend ¹ 2005	Arbeids- stipend ¹ 2006	Diverse stipend ² 2005	Diverse stipend ² 2006
Billedkunstnere	267	267	103	103	2 303	2 381
Kunsthåndverkere	98	98	49	50	1 567	1 620
Skjønnlitterære forfattere	40	39	54	55	1 403	1 451
Barne- og ungdomsbok- forfattere	10	10	8	8	511	528
Dramatikere	2	2	7	7	450	465
Oversettere	2	2	6	6	368	381
Faglitterære forfattere	3	3	2	2	70	73
Musikere/sangere/dirigenter	20	20	30	30	1 136	1 175
Komponister	13	12	12	13	303	313
Populærkomponister	1	1	12	13	434	449
Skuespillere	10	10	20	20	604	624
Sceneinstruktører	2	2	5	5	186	192
Scenografer	2	2	4	4	160	166
Teatermedarbeidere					50	51
Dansekunstnere	21	21	24	24	578	598
Kritikerlagene					94	97
Journalister					56	58

	Antall		Antall		(i 1000 kr)	
	Garanti- inntekter 2005	Garanti- inntekter 2006	Arbeids- stipend ¹ 2005	Arbeids- stipend ¹ 2006	Diverse stipend ² 2005	Diverse stipend ² 2006
Fotografer	9	9	10	11	333	344
Filmkunstnere	2	2	14	14	368	381
Arkitekter	3	3		1	63	65
Interiørarkitekter	3	3	1		58	60
Diverse andre	1	1	15	15	445	460
Folkekunstnere			6	6	197	204
Sum	509	507	382	387	11 737	12 136

¹ Gjelder både arbeidsstipend og garantiinntekt for yngre/nyetablerte kunstnere.

² Posten omfatter følgende stipendordninger: reise eller studie-, vikar-, material-, etableringsstipend og etableringsstipend for skjønnlitterære forfattere og oversettere ."

Avsløring i media

Nylig fremkom en avsløring i riksmidia om at en kunstner har mottatt garantiinntekt som filmskaper i 16 år uten å lage en eneste film. Først nå har Kultur- og kirkedepartementet stoppet pengeoverføringene.

Til sammen har kunstneren mottatt 2,3 mill. kroner fra staten. Den kvinnelige filmskaperen har skrevet på noen filmmanus, men ingen av dem har blitt realisert.

Forslagsstillerne anser dette som svært uheldig. Man kan ikke se bort fra at det finnes andre og lignende saker.

I medieoppslagene fremkom det at hvert tredje år må mottakerne av garantiinntekten skrive en rapport, og en komité vurderer yrkesaktiviteten deres. Rapportene viser at den kvinnelige filmskaperen har skrevet på de samme manusene i svært mange år. Et av manusene ble påbegynt i 1995, og var fremdeles med – under et annet navn – da stipendkomiteen skulle vurdere arbeidsinnsatsen til kvinnen elleve år senere.

Vurdering

Forslagsstillerne er av den oppfatning at kultur er et begrep som uttrykker de verdier og kvaliteter som enkeltmennesker tillegger høy egenverdi. Det som er god kultur for en, trenger slett ikke å være god kultur for en annen. Av den grunn mener forslagsstillerne at kulturen i utgangspunktet skal være fri og uavhengig av politisk styring, og at den må være basert på frivillighet og personlig engasjement. Politikerstyrte kulturgoder ødelegger kulturens vesen og fremmer ensretting.

Forslagsstillerne ønsker ikke et sterkt subsidiert kulturliv, eller at en snever elite skal forvalte fellesskapets kulturmidler kun til glede for egen snever krets. Regjeringens betydelige økning av bruk av skattebetalernes penger innen kulturfeltet fører ikke til at det blir kultur som folk flest ønsker. Folk skal i størst mulig grad selv ha råderett over kulturmidlene.

Kulturmidler bør i størst mulig grad kanaliseres i samsvar med det smaks- og meningsmangfold som eksisterer. Det betyr at forslagsstillerne er imot modeller som innebærer at oppnevnte komiteer fordeler penger, etter eget forgodtbefinnende, på vegne av fellesskapet. Ordningen som er berørt i dette dokumentet er et meget klart eksempel på dette.

Forslagsstillerne mener at norske kunstnere i større grad skal rette seg mot publikum og alternative inntekstskilder enn offentlige budsjettprosesser og -midler. Hensikten med dette er todelt; for det første sikre økte inntekter til kulturlivet uten at dette går over offentlige budsjetter, og for det annet å sørge for at kulturtilbudet når ut til flest mulig.

Forslagsstillerne viser til at Fremskrittspartiet i sin kulturpolitikk vektlegger de tiltak som aktiviserer barn og unge og de frivillige lag og organisasjoner som fanger opp breddeaktiviteter, som for eksempel idrett, korps, kor, amatørteater osv.

Forslagsstillerne ønsker ikke at politikerne skal bestemme hva som er god eller dårlig kultur, men vil la folk bestemme selv. Kulturlivet har best av å innrette seg etter folks ønsker. Om kulturlivet gjør dette, vil behovet for store offentlige subsidier reduseres kraftig. Slik blir det mulig å nå flere med mer kultur. Folks valg av kultur vil til enhver tid være mer variert enn det offentlig subsidiert kultur kan tilby. Forslagsstillerne mener at det er nettopp folks valg som sikrer bredde.

Ordninger som stipender og garantiinntekter bidrar etter forslagsstillerne mening til å innskrenke bredden i kulturlivet.

Konklusjon

Primært mener forslagsstillerne at ordningen bør avvikles umiddelbart. Men samtidig taler menneskelige hensyn for at de som har fått disse ordningene, må få mulighet til å omdisponere sin tid til for eksempel å søke ordinært arbeid. I arbeidslivet er de mest sjenerøse oppsigelsestider seks måneder, og det antas at dette kan legges til grunn.

Det kan vurderes om ordningen bør erstattes med en langt mindre omfattende "æreslønnssordning" for kunstnere som har ytt en spesielt fortjenestefull innsats gjennom et langt yrkesliv og nå nærmer seg pensjonsalderen. En slik ære bør henge så pass høyt at den ikke tilfaller mer enn maksimalt en håndfull personer.

FORSLAG

Forslagsstillerne fremmer følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen sørge for en gjennomgang av ordningen med statlige stipend og garantiinntekter til kunstnere med sikte på en halvering av kostnadene i ordningen i 2009.

21. mai 2008